การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็ก

มารยาท พุ่มโพธิ์*

โดยธรรมชาติแล้วคนเราจะอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อมีความสนใจที่จะอ่าน ซึ่งแต่ละคนจะมีความสนใจในการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป การอ่านนั้นไม่ได้มีผลเพียงให้สนุกสนานเท่านั้น แต่ยังต้องสามารถนำสิ่งที่อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีด้วย พ่อ แม่ ครู และผู้ปกครองตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่เป็นส่วนประกอบในสังคมของเด็ก มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการอ่านและความสนใจในการอ่านของเด็ก ดังนั้น การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านในตัวเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของเด็กที่จะเจริญเติบโตไปในภายหน้า สิ่งที่มีบทบาทต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็กมีหลายสิ่งด้วยกัน คือ

1. บ้านกับโรงเรียน หรือ พ่อแม่ ผู้ปกครองกับครู
2. โรงเรียน
3. รัฐและองค์การที่เกี่ยวข้อง
4. บทบาทของบ้าน

1. บทบาทของบ้านกับโรงเรียน หรือ พ่อแม่ ผู้ปกครองกับครู

บ้านกับโรงเรียน หรือ พ่อแม่ ผู้ปกครองกับครูนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา เสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็ก ผู้ใหญ่จะต้องเป็นคนที่จะคอยแนะแนวทางในการเลือกอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ ของเด็กทั้งนี้ผู้ใหญ่จะต้องมีความรู้ด้วยว่าหนังสือประเภทใดดีหรือไม่ดีอย่างไร เหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่ การสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็กนั้น ก่อนอื่นจะต้องเร้าให้เด็กมีความรัก สนใจหนังสือเรียนของตนเองก่อน ซึ่งความรักหนังสือเรียนของตนเองนี้จะนำไปสู่การรักหนังสือประเภทอื่น ๆ ติดตามมา ทั้งที่บ้านกับโรงเรียนจะต้องมีการประสานงานกัน เพื่อดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องด้วย

2. บทบาทของโรงเรียน

โรงเรียนนับเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลที่จะมีส่วนส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นอย่างยิ่ง วิธีการที่โรงเรียนจะสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านได้นั้นมีหลายวิธี เช่น

2.1 จัดห้องสมุดของโรงเรียนให้ดึงดูดความสนใจของเด็กที่จะเข้าใช้บริการหรืออ่านหนังสือ ให้ความสะดวกสบายแก่เด็กโดยการสร้างบรรยากาศให้น่าเข้ามาใช้ห้องสมุด เช่นมีโต๊ะ ที่นั่งพอกับความต้องการของเด็ก อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีบริการคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาตลอดจนมีระเบียบวินัยที่ดีที่ก่อให้เกิดความสงบภายในห้องสมุดจนเอื้ออำนวยต่อการใช้สมาธิในการดูหนังสือ

2.2 คัดเลือกหนังสือที่ดีและเหมาะสมกับความรู้และวัยของเด็ก มีหนังสือประกอบการเรียนซึ่งเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจที่จะเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือเพิ่มเติมความรู้ จนในที่สุดก็จะติดนิสัยรักการอ่าน และรักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในที่สุด

---

*มารยาท พุ่มโพธิ์ นักวิชาการศึกษา 5 งานบริการจัดเตรียมและเผยแพร่สารนิเทศ ฝ่ายบริการช่วยการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.3 จัดสัปดาห์ห้องสมุด โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่คิดว่าจะเป็นแนวทางซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กได้ เช่น จัดแสดงนิทรรศการหนังสือ จัดให้มีการเล่านิทาน อภิปราย หรือโต้วาทีที่มีเนื้อหาเร้าความสนใจให้เกิดความรู้สึกอยากอ่านหนังสือ และกิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านได้เป็นอย่างดีก็คือ กิจกรรมทายปัญหาจากหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด และปัญหาอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่อาจค้นหาคำตอบได้จากหนังสือ หรือสอบถามผู้รู้ กิจกรรมนี้ มีชื่อว่า *"ลับสมองกับห้องสมุด"* จากการที่เด็ก ๆ ได้ร่วมสนุกกับรายการทายปัญหา *"ลับสมองกับห้องสมุด"* ที่ครูและบรรณารักษ์จัดขึ้น จะทำให้เด็กรู้จักหนังสือต่าง ๆ มากขึ้น รู้จักค้นหาคำตอบ รู้จักอ้างอิงแหล่งค้นคว้า เด็กจะพบสิ่งต่าง ๆ ที่น่าสนใจจากหนังสือ เด็กจะค่อย ๆ มีความรู้สึกว่าหนังสือนั้นมีประโยชน์ต่อตัวของเขา เขาจะรักการอ่านรักการศึกษาค้นคว้าจนติดเป็นนิสัยไปเอง (ปราณี เชียงทอง 2516: 41-45) และในกรณีที่ผลการตัดสินมีรางวัลสำหรับผู้ชนะก็ควรจะมอบรางวัลเป็นหนังสือที่ดี มีประโยชน์ เหมาะสม และน่าสนใจสำหรับเด็กก็จะเป็นการเพิ่มแรงบันดาลใจให้กับเด็กมากขึ้น

2.4 ห้องสมุดควรหาโอกาสพาเด็กไปชมนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ ที่สถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับหนังสือมากยิ่งขึ้น

3. บทบาทของรัฐและองค์การที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็กนั้น ความร่วมมือระหว่างรัฐและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง

3.1 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คุรุสภา ควรทำหน้าที่ในการที่จะพิจารณาเกี่ยวกับหนังสือที่จะพิมพ์ออกมาในตลาด หนังสือเล่มใดดีและมีประโยชน์ต่อเด็ก ก็ต้องพยายามส่งเสริมให้แพร่หลายในหมู่เด็กให้มากที่สุด อาจจะโดยการให้คำรับรองและเสนอแนะไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ใช้หนังสือเล่มนั้นประกอบบทเรียน หรือรวบรวมเก็บไว้ในห้องสมุด เช่น หนังสือที่ชนะการประกวดในงานหนังสือแห่งชาติ เป็นต้น

3.2 กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณากำหนดหนังสือที่จะให้ครูและนักเรียนใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.3 สมาคมห้องสมุด สมาคมภาษาและหนังสือ สมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ควรจัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือที่เด็กควรอ่าน และจ่ายไปตามสถาบันการศึกษา หรือสื่อมวลชนเพื่อโฆษณา

3.4 สมาคมและองค์การต่าง ๆ สามารถสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กได้หลายวิธีคือ

ก. จัดสัมมนาอบรมเกี่ยวกับการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
ข. จัดประกวดการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
ค. ประกวดการอ่านหนังสือและเล่านิทาน
ง. จัดจ่าย หรือจำหน่ายหนังสือให้ถึงมือเด็ก

4. บทบาทของบ้าน

พ่อแม่หรือผู้ปกครองทางบ้านนับเป็นสิ่งที่มีบทบาทต่อการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เด็กที่กำลังหัดอ่านหนังสือหรือพอจะอ่านหนังสือเป็น ย่อมจะมีความกระตือรือร้นที่จะอ่านหนังสือที่ตนเองพอจะอ่านได้เป็นธรรมดา ดังนั้น หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความสนใจ เอาใจใส่ต่อการ

อ่านหนังสือของเด็กโดยการให้คำแนะนำหรือจัดเตรียมหนังสือที่อยู่ในความสนใจ เหมาะสมกับวัยตลอดจนเป็นหนังสือที่มีคุณค่าสำหรับเด็กก็จะเป็นการช่วยเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็กได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าจะเพิ่มความสนใจในการอ่านของเด็กให้มากยิ่งขึ้นอาจกระทำได้ดังนี้

4.1 จัดหาหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กไว้ในบ้าน เริ่มด้วยการอ่านเองแล้วเล่าให้เด็กฟัง หรือแนะให้เด็กอ่านเอง

4.2 พาเด็กไปเลือกซื้อหนังสือที่เหมาะสมตามความสนใจของเด็กในโอกาสพิเศษ เช่น วันเด็ก วันครู วันปีใหม่

4.3 จัดเวลาทางบ้านวันละประมาณ 20-30 นาที ให้เด็กอ่านหนังสือกับพ่อหรือแม่ ซึ่งพ่อและแม่อาจจะทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปด้วย การกระทำดังกล่าวต้องทำอย่างสม่ำเสมอและเป็นเวลา จะช่วยให้เด็กเพิ่มความสนใจในการอ่านหนังสือมากขึ้น จนกลายเป็นนิสัยในการรักการอ่านในที่สุด

4.4 จัดเวลาพูดคุยกันเรื่องหนังสือภายในบ้าน เช่นหลังเวลารับประทานอาหารเย็น โดยให้เด็กเล่าบ้าง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง การกระทำดังนี้นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว แล้วยังเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือแก่เด็กไปในตัวด้วย

จากบทบาทของสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ตลอดจนครูผู้สอนนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองตลอดจนครูผู้สอนจะสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเต็มที่นั้น จะต้องมีหลักหรือแนวทางในการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็ก ซึ่งหลักหรือแนวทางดังกล่าว ชุติมา สัจจานันท์ (ชุติมา สัจจานันท์ 2527: 12-15) ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้

1. จงพิจารณาสิ่งรอบตัวด้วยทัศนะและสายตาของเด็ก ในแนวทางนี้ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองและครูผู้สอน จะต้องสังเกตและให้ความสนใจต่อรสนิยมในการอ่านของเด็ก และพึงระลึกอยู่เสมอว่าเราเลือกหนังสือให้เด็กอ่านไม่ใช่สำหรับตัวท่านอ่านเอง ดังนั้น อย่าคาดคะเนว่าเด็กของท่านจะอ่านหนังสือประเภท *"คลาสสิค"* หรือหนังสือที่ชนะการประกวด ซึ่งอาจเกินความคาดหวัง หรือข้อกำหนดที่สูงเกินไปสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการอ่านช้า หรือมีความสามารถในการอ่านต่ำ ผลสุดท้ายเด็กจะมีทัศนคติในทางลบเกี่ยวกับหนังสือและการอ่าน และจะไม่เกิดความรู้สึกอยากอ่านในที่สุด

2. ใช้รายการโทรทัศน์ในทางบวก ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสัมพันธ์กับรายการทางโทรทัศน์เป็นอันมาก ภาพยนตร์ หรือละครทางโทรทัศน์ มักจะได้รับความสนใจทั้งจากเด็กและผู้ใหญ่ กระหายอยากรู้เรื่องราว อยากอ่านล่วงหน้า อยากรู้เรื่องราวจะเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่สื่ออีกประเภทหนึ่งคือสิ่งพิมพ์ ผู้สนใจจะติดตามเรื่องราวจากสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ พ่อ แม่ ผู้ปกครองหรือครู จึงควรรู้จักประสานความสนใจของเด็กต่อรายการโทรทัศน์กับหนังสือ เพื่อให้รายการโทรทัศน์กระตุ้น และนำไปสู่การอ่าน อันมีคุณประโยชน์ต่อเด็กในที่สุด

3. กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในรายการโทรทัศน์ของเด็ก พ่อแม่ หรือผู้ปกครองควรจะกำหนดระยะเวลาให้เด็กได้ดูโทรทัศน์ในวันหนึ่ง ๆ ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง และควรสนับสนุนให้ดูเฉพาะรายการหัวค่ำ ถ้าจะมีโอกาสพิเศษเป็นครั้งคราวก็อาจทำได้ เช่นรุ่งขึ้นเป็นวันหยุดหรือช่วงปิดเทอม แต่ไม่ควรให้เป็นกิจวัตร พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเป็นผู้ดูแลและติดตามให้เด็กได้ดูรายการโทรทัศน์ที่ดี มีประโยชน์ ได้รับความบันเทิง สาระที่คุ้มค่า และไม่เป็นผลเสียต่อเด็ก เช่น การเรียน และความประพฤติ เป็นต้น

4. กำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการอ่าน เด็กเมื่อโตขึ้นจะให้ความสนใจต่อสิ่งรอบ ๆ ตัวมากขึ้น อาจจะติดเพื่อนมีเพื่อนมากขึ้น ซึ่งจะมีผลให้เด็กอาจจะละเลยการอ่านได้ ดังนั้น วิธีที่เหมาะสมคือควร

พยายามกำหนดเวลาเพื่อการอ่าน แม้เป็นเพียงช่วงสั้น ๆ ให้เด็กอ่านหนังสือเอง หรือพ่อแม่อ่านให้ฟัง ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน หลักสูตรที่กำหนดให้เด็กต้องเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ มากมายทำให้เด็กมีเวลาที่จะอ่านโดยอิสระมีน้อยลง นอกจากนี้ ครูมักจะอนุญาตให้เด็กอ่านหนังสือโดยอิสระก็ต่อเมื่อการบ้านเสร็จแล้ว ดังนั้น เด็กที่มีพัฒนาการในการอ่านช้าจะมีโอกาสน้อยที่สุด เพราะว่าเด็กเหล่านี้จะทำงานช้าและเสร็จทีหลังเพื่อน ครูจึงควรตระหนักถึงความจริงในข้อนี้และหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะในวัยเด็กครูนับว่ามีอิทธิพลสูงสุดนอกจากสังคมที่บ้านของเด็กแล้ว

5. สร้างความคุ้นเคยและจูงใจเด็กในเรื่องหนังสือและการอ่าน การเล่านิทาน อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ซื้อหนังสือให้เด็ก พาเด็กไปห้องสมุด ร้านหนังสือ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิธีการที่จะสร้างความสนใจในเรื่องหนังสือและการอ่านให้เกิดขึ้นกับความคิดและจิตใจของเด็ก ดังนั้น ผู้ใหญ่คือพ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กด้วย กล่าวคือ ต้องชอบอ่านหนังสือ ถ้าพ่อแม่อ่านหนังสือก็จะเร้าให้ลูกชอบอ่านหนังสือไปด้วย

6. สถานที่เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควรได้รับการพิจารณาและให้ความสำคัญ โรงเรียนควรจัดให้มีห้องสมุดที่มีบรรยากาศเชิญชวนให้เด็กเข้าไปอ่านหนังสือ มีวัสดุในการอ่านที่เรียกร้องความสนใจ ในห้องเรียนควรจัดให้มีมุมหนังสือ และครูควรหาโอกาสมาอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ในขณะเดียวกันที่บ้านถ้ามีเศรษฐกิจดีควรมีห้องอ่านหนังสือสำหรับครอบครัว แต่ถ้ามีเศรษฐกิจที่ไม่ดีการมีเพียงหนังสือที่จัดเก็บไว้ที่ชั้นหรือตู้หนังสือ หิ้งหนังสือที่เด็กสามารถหยิบมาอ่านได้สะดวกก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือมากขึ้น

7. เป็นตัวอย่างในการใช้ประโยชน์จากหนังสือ คุณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของหนังสือคือสามารถใช้ค้นหาคำตอบ ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากความไม่รู้สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยการค้นคว้าจากหนังสือ เด็ก ๆ ควรได้รับการปลูกฝังให้มีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือด้วยตนเอง แทนที่จะคอยถามจากคนอื่น พ่อ แม่ ครู ผู้ปกครองจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ เช่นในบางครั้งเมื่อได้รับคำถามจากเด็ก แม้จะตอบได้ก็ไม่จำเป็นต้องตอบ แต่ควรจะแนะนำให้เด็กไปช่วยกันค้นในห้องสมุด เพื่อค้นหาคำตอบ ทั้งนี้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครูก็สามารถจะแนะนำถึงหนังสือที่ให้ความรู้ประเภทต่าง ๆ เพิ่มเติมแก่เด็กได้ด้วย

8. อนุญาตให้เด็กอ่านหนังสือการ์ตูน หนังสือการ์ตูนเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบอ่านมาก เป็นบ่อเกิดของความสนุกสนาน และเป็นเครื่องมือฝึกฝนการอ่านที่มีคุณค่าสำหรับผู้เริ่มต้นอ่านเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นควรอนุญาตให้เด็กได้มีโอกาสอ่านหนังสือการ์ตูนบ้าง และทางที่ดีควรเป็นการ์ตูนที่ผ่านการเลือกสรรแล้วว่าดี และมีประโยชน์ด้วย

9. จัดหนังสือให้น่าดู การจัดหนังสือให้เหมาะตาเป็นสิ่งหนึ่งที่จะเร้าความสนใจในการอ่านให้แก่เด็ก ถ้าเป็นบ้านที่บ้านควรจัดเก็บหนังสือไว้บริเวณที่เด็กชอบใช้เวลาส่วนใหญ่ที่นั่น เช่น ห้องดูโทรทัศน์ ห้องนั่งเล่น ห้องรับแขก หรือชั้นหนังสือส่วนตัวของเด็ก เมื่อเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับหนังสือ สีสรรของหนังสือจะเป็นสิ่งเร้าใจให้เด็กหยิบหนังสือนั้นมาอ่าน และเกิดความเคยชินในการชอบอ่านหนังสือได้ในที่สุด

10. สอนให้เด็กรู้จักการใช้ห้องสมุด การเตรียมการสอนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับห้องสมุดเป็นอันมาก โรงเรียนหลายแห่งได้บรรจุชั่วโมงห้องสมุดเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเข้าไปใช้ห้องสมุด อ่านหนังสือฟังครูเล่านิทาน เล่าเรื่องหนังสือ พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือใหม่ ๆ หรือหนังสือที่น่าสนใจ เด็ก ๆ จะได้รับการสอนถึงวิธีการใช้ห้องสมุด การใช้หนังสือ รวมทั้งได้รับคำแนะนำถึงแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าหาความรู้ของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การที่จะส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กจะต้องมีความร่วมมือกันอย่างจริงจัง การให้เด็กอ่านหนังสือเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่ใช่วิธีการที่จะส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือเลย เพราะหนังสือเรียนไม่มีเนื้อหาที่จะเร้าความสนใจของเด็กมากนัก ตลอดจนไม่มีเนื้อหาสาระกว้างขวางด้วย ต้องอาศัยการอธิบายเพิ่มเติมจากครูผู้สอน แต่ครูผู้สอนก็ไม่มีเวลาพอที่จะอธิบายเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้งได้ ต้องอาศัยการแนะนำให้เด็กอ่านจากหนังสือที่เหมาะสมและมีประโยชน์ต่อเด็ก โดยการจัดห้องสมุด หรือมุมห้องสมุดในชั้นเรียนให้เป็นสถานที่ที่เด็กสามารถจะไปเลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กกลับบ้าน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ก็ควรที่จะให้ความร่วมมือในการสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กโดยการจัดหาหนังสือที่ดีมีประโยชน์ อยู่ในความสนใจ และเหมาะสมกับวัยของเด็กไว้ให้เด็กอ่าน แต่อย่าบังคับให้เด็กอ่าน ควรสร้างสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจที่จะอ่านหนังสือด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งจะเป็นบ่อเกิดของการสร้างนิสัยรักการอ่านในที่สุด

บรรณานุกรม

ปราณี เชียงทอง. *"ทำอย่างไรเด็กจะชอบอ่านหนังสือ."* **วิทยุศึกษา** (มิถุนายน-กรกฎาคม 2516): 21-50.
ละเมียด ลิมอักษร. *"ทำอย่างไรเด็กจึงจะรักการอ่าน."* **ประชาศึกษา** 27 (เมษายน 2519): 26-33.
ชุติมา สัจจานันท์. *"รักลูกต้องปลูกฝังการอ่าน."* **วิทยาจารย์** 82 (กันยายน 2527): 12-15.